

του λαιμαργα και άρχισε να σκαλίξει τὰ ροῦχα. Ἐπειτα ἓνα δέμα κύλισε παρὰμέρα· ὁ Σωτήρης τὸ άρπαξε και τὸ άνοιξε τρέμοντας. Ξεχύθηκαν τότε ἀπὸ μέσα μερικὰ ἑκατοστάρια, ἓνα χρυσὸ δαχτυλίδι κ' ἓνα άσημένιο μενταλιόνι. Τὰ ἔχωσε τρομαγμένος στὸ δασωμένο του τὸν κόρφο, ἔκλεισε τὴν κασέλα και πήγε και στρουμιώχθηκε πάλε στὴν γωνιά.

Μόλις ἔφεξε, ὄλοι στὸ πόδι.

Κεῖνη τὴ μέρα ἔκανε μιὰ υπέρλαμπρη καθωρωσίνη· καταγάλαξος ἀπλωνότανε γύρω ὁ οὐρανός, σπολισμένος περιγύρω μ' ἓνα ρόδινο στεφάνι. Τὰ χιόνια κρουσταλλιασμένα λιώνανε τρέχοντας στοὺς δρόμους σὲ βολωμένα αὐλάκια. Ἐκανε ψιλό, πειρουνιαστὸ κρύο.

Ὁ κόσμος βγήκε γιὰ τὶς δουλειές του· πρόσωπα κόκκινα, τουρτουρισμάτα και χιόνια.

Ὁ Σωτήρης τράβηξε ὅπως πάντα γιὰ τὴν ταβερνίτσα τοῦ Μπόμπου.

Κοντὰ στὸ μεσημέρι, οἱ γειτόνοι του τρέξαν βιαστικοὶ νὰ τανὲ φωνάζουν :

— Τρέχα Σωτήρη ! Σπίτι κόβονται ! μεγάλο κακὸ θὰ τοὺς βρῆκε.

Ὁ Σωτήρης ἔκαμε πὸς τὰ ἔχισε, και σηκώθηκε χώνοντας τὰ χέρια του· στὶς τσέπες τοῦ πλατιοῦ παντελονιοῦ του.

Ἐφτισε στὸ σπίτι. Μέσα χιλοῦσε ὁ κόσμος, Κλάμιτα, σκοτισμὸί, ῥέκοι.

— Τὰ λεφτά, τὰ λεφτά, μᾶς τάλαφταν ! ἀνάθεμα . . . κατιστριμάρικαμε !

Ὁ Σωτήρης χλώμιασε στὴν ἀρχή, μπρὸς σὲ κείνες τὶς γυναῖκες ποὺ χεντιώντουσαν κάτω. Ἐκαμε νὰ διακρίση, και βγήκε ἔξω.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ παπι-Θάνος ὁ λειτουργὸς τῆς μικρῆς ἐκκλησιότσας τοῦ χωριοῦ, στὸ τέλος τῆς Κυριακαίτικης λειτουργίας, ἔβαλε ἀφορεσμὸ γιὰ τὸν κλέφτη.

— Ἡ χατίρα τοῦ μεγαλοδύναμου νὰ βρωαῖνη τὴν ψυχὴ κεινοῦ ποὺ πήρε τῶν δολιευμένων γυναικῶν τὰ λεφτά· — φώναξε τρεῖς φορὲς μπρὸς σ' ἄγιο βῆμα.

— Ἀμήν . . . φωνάζανε οἱ χωριανοὶ σταυροκοπούμενοι.

Ἐνα πρωί, ξημέρωνε πρωτοχρονιά. Ὅλοι εἶχανε λησμονήσει τὸ περιστατικὸ, κ' οἱ χωριανοὶ ντυμένοι τὰ γιορτινὰ τους τρέχανε στὴν ἐκκλησιά. Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους τοιμαζότανε κ' ἡ θειά Μανταλὼ μὲ τὴ Χιόνια, ὅταν ὁ Σωτήρης μπῆκε μέσα τρέμοντας και μελανιασμένος.

— Τί ἔπαθες, κουρούνη ; τονὲ ῥώτησε ἡ θειά Μανταλὼ.

Αὐτὸς δὲν τῆς μίλησε, τὰ δόντια του χτυπούσα-

νε κουρταλιστὰ και τὸ πρόσωπό του ζάρανε, λὲς και κάποιο ἄόρατο μαχαίρι τὸν τρυποῦσε και τοῦ ἔσκισε τὰ σωθικά.

Ἄξαφνα, καθὼς στεκόταν ἔτσι σὺν ἀλαφιασμένος, σωριάστηκε χάμου.

Εἶχε πεθάνει !

Τὸ πρόσωπό του εἶχε μαυρίσει ὄλο, τὰ μάτια του εἶχαν πεταχτεῖ ἔξω ἀπὸ τὶς κόχες, τὰ χέρια του εἶχανε σφίξει σπασμωδικὰ τὸ στήθος του.

Ἀμέσως ἔτρεξε ἡ γριὰ Μάρκαινα νὰ τὸν ἀλλάξει και νὰ τοῦ βάλεινε τὸ σάβανο.

Ἐκεῖ ποὺ τοῦ βγάζανε τὸ λυγδιασμένο πουκάμισο ἀπὸ τὸ κρὺο και παγωμένο κορμί του, ἓνα δαχτυλίδι κύλισε χάμου στὸ πατωμα.

Εἶτανε ἀπομεινάρια ἀπὸ τὴν προίκα τῆς Χιόνιας.

Ὅλοι τραβηχτήκανε φοβισμένοι, κανεὶς δὲν τονὲ ζύγωσε, κανεὶς δὲν τοῦ φόρεσε τὸ σάβανο. Τονὲ ρήξανε σ' ἓνα λίκκο σκιμμένο σ' ἓνα ἀπόμερο τοῦ νεκροταφείου.

Εἶταν ἀφορεσμένος !

Ἄθίνα, Σεπτέμβριος 1910.

ΧΑΡΗΣ ΕΠΙΧΤΙΤΗΣ

Η ΑΝΗΛΕΗ ΚΑΡΔΙΑ

Φοβοῦμαι μὴν εἶμαι γριὰ : ὦ πόνε τῶν παθῶν, γερνᾷ κανεὶς ἅμα πὰ δὲ βασανίζεται ἀπὸ σένα.

Ἐπαψε ἡ καρδιά μου νὰ ἐνεργῆ μὲ κελνη τὴν ἐνέργεια, ποὺ σ' αὐτὴ μέσα ἡ ζωὴ φουντώνει, θεριαίει και ρουφιέται ὄλη.

Οἱ θύμησες τῶν περασμένων, ἡ μιὰ στὴν ἄλλη συγκαρφωμένες, σὺν τοὺς χάλκινους χαλκάδες σπασμένης ἀλυσίδας, σέρονονται πίσω στὰ βήματά μου και μ' ἀκλουθᾶνε μὲ τὸν κρότο ποὺ θὰ κάνῃ τὸ περπάτημα βρουκόλακα, ἀπὸ χρόνια πεθαμμένου.

Δὲν εἶμαι κἄν οὔτε περίλυπη.

Πάθνεῖ ἡ ἀδιαφορία μου τὸ βάθος τὸ ἀνήλεο τῆς καταφρόνιας.

Καρδιά μου, σήμερα, δὲ σ' ἐνοιωσα. Εἶδα πόνο, θάνατο· και σὺ ἔμεινες ξένισαστη.

*

— «Ὁ γιός μου πάει πολὺ ἄσκημα· ἔλα νὰ τονὲ δῆς», κλαύτηκε ἡ γριὰ μάννα, ἐμένα παρακαλώντας μὲ τὸ σάλεμα τῶν στεγνωμένων χεριῶν τῆς.

Ἐγὼ διάβαζα· δὲ σήκωσα τὰ μάτια μου, και εἶπα :

— «Γιατὶ νᾶρθω ;»

Εἶπε ἡ γριὰ πάλι :

— «Ἐλα, σὲ παρακαλῶ θερμά. Εἴσουν ἡ ἀγά-

πη του· γίνε ή θεία χάρη στο πόνο του κοντά. Στη θερμότητα του μέσα τ'ονομά σου φωνάζει. Λία! Λία! Είναι φριχτό να βλέπω έτσι να πεθαίνει το παιδί μου δίχως την παρηγοριά που μόνο ο έρχομός σου μπορεί να του δώσει!

«Λία! Λία! θά τοῦ πῆς μιὰ λέξη, ένα ψέμα γλυκό, ένα σπλαχνικό λογάκι... για στερνή φορά.»

Ἐτάραχθη ἐγὼ ἀποκρίθηκα :

— «Γιατί να πῶ στους πεθαμμένους ψέμα, ἀφοῦ δὲν εἶπα ψέμα στους ζωντανούς;»

Καρδιά μου, σήμερα, δὲ σ' ἐνοιωσα. Εἶδα πόνο και θάνατο, και σὺ ἔμεινες ξένοιαστη.

*

Ἐπιασε ἡ γριά τὰ χέρια μου και, δυνατή ἀπ' τὴν σφοδρά της, ἔσυρε ὡς τὸ σπίτι της τὰ βήματά μου.

Στοῦ γιοῦ τὴν κάμαρα, μπῆκα ἐγὼ.

Γύρισε κείνος σὲ μένα τὰ μάτια του, ἄμορφα ἀπὸ τὴ λαύρα τῆς θερμῆς, και μίλησε σιγά :

— «Λία! πεθαίνω. Εἶμαι εὐτυχισμένος γιατί θά πεθάνω σιμά σου. Θά εἶταν ἀσκημη ἡ ζωὴ, ἀφοῦ δὲ λύγισε ἡ περήφανη ψυχὴ σου, ἀφοῦ τραδίχτηκες πίσω σὰν ἀκουσες τὰ λόγια τῆς ἀγάπης μου.»

Δὲ γύρισα νὰ τὸν κοιτάξω. Τὰ μάτια μου ἀκολούθησαν πὲρ' ἀπ' τὰ παράθυρα τὸ κεχρμπορένιο ἀμπελόκλημα πὸν φιδοσερνότανε σὰν τὸ παιχνίδισμα καμιάς ἐσάρπας, τριγύρο στὸ σπιτάκι.

Δὲν εἶδα πὸς ἡ κεφαλή του, ἀποσταμένη ἀπ' τὸν ἀγώνα, εἶχε ξαναπέσει στὸ προσκεφάλι ἀπάνω·

— «Δὲ θά βγάλῃ τὴ νύχτα!» μουρμούρισε ἡ ἀνάσα τῆς μάνας.

— «Ἐτσι φαίνεται», ἀποκρίθηκε τὸ ἀνήμερο θάρρος τῆς ἴσιας και σωστῆς μου ἀδιαφορίας.

Καρδιά μου, σήμερα, δὲ σ' ἐνοιωσα. Εἶδα πόνο και θάνατο, και σὺ ἔμεινες ξένοιαστη.

*

Ἀρχίνησε τοῦ παιδιοῦ τὸ ψυχομάχημα. Ἀπάνω του ἀπλώθηκε παντοῦ ἡ ἐρημιὰ, ἔξω ἀπὸ τὴν καρδιά του. Εἶταν τὸ παραλάλημά του ἀγάπη ἀκόμα, πὸν βόγγουσε κάτω ἀπὸ τὸ χτύπημα ἡ πὸν ἔλιωνε μονάχη της γιὰ νὰ πῆ τὰ λόγια.

Ἐξάφνα ξαναφάνηκε τοῦ μυαλοῦ ἡ φώτιση, ἡ στερνή λάμψη πὸν βιδίζει ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ θάνατο γιὰ νὰ τοῦ δείχῃ καλύτερα τὸ δρόμο.

Τὰ χεῖλη μου, τὰποζήτησε. Τοῦ τὰ ἔδωκα, σὰν τὴ νοσοκόμα πὸν προσφέρνει στὸν ἄρρωστο τὰ κρύα χεῖλη τοῦ ποτηριοῦ.

— «Ἄν ἔμενα στὴ ζωὴ ἀκόμα, πὲς μου, θά μ' ἀγαποῦσες;»

— «Ὅχι.»

Τὸ ἀκουσε τί εἶπα; Ναι, φοβούμαι, θάρρῳ πὸς πέθανε τὴ στιγμή τὴν ἴδια πὸν τὸ ξεστόμιζα.

Τὸν κοίταξα ἀσυγκίνητη, μ' ὄλη τὴν ἀγωνία μου, βλέποντας ἀμετανόητη πὸς τώρα εἶταν ἄμορφος.

Ἀπὸ τὴν ἀγάπη ἐκείνη δὲν μπόρεσα νὰ κάμω οὔτε μιὰ λαμπάδα ἀναμμένη στὸ νεκρικό κεροστάτη τῆς κλίνης, ἔπου ξεψύχησε τὸ ἀγόρι-παληγιάρι.

Καρδιά μου, σήμερα, δὲ σ' ἐνοιωσα. Εἶδα πόνο και θάνατο και σὺ ἔμεινες ξένοιαστη.

Κατὰ τὸ γαλλικὸ τῆς CECILIA VELLINI

(Μετάφρ. Μ. ΑΝΑΤΟΛΙΤΗ)

ΑΜΟΥΡΓΙΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

«ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ»

Φτώχεια και τῶν γονέων, πὸν λέει ὁ λόγος. Ἐσοπεῖ ὁ κοσμάκης και δὲ θέρισε. Ἐσοῖ κόποι πήγανε χαμένοι. Και τί κόποι! Ἄλλο νὰ σὰς λένε κι ἄλλο νὰ βλέπετε. Ἐμήγαρις εἶναι κάμπος δωπέρα, μήγαρις εἶναι γίς; Κἄποιος δεσπότης ἔλεγε, πὸς ὁ Θεὸς κοσκινίζοντας ἔρριξε τὸ χῶμα στὴ **μεγάλη στεριά** — εἶτσι λένε δωπέρα τὴν Ἀνατολή — και τίς πέτρες στὴν Ἀμοργά. Και δὲν εἶχε ἄδικο. Κάπου, κάπου βλέπει κανεὶς μὲν ἀπαλάμη ἴσωμα, λιγάκι γίς τῆς προκοπῆς· μὰ γύρω, παντοῦ, ἔλο βουνὰ και βουναλάκια, και στὶς πλαγιές τους, μέσα στὶς σιδερόπετρες, χωράφια. Μαζεύουνε τὸ χῶμα μὲ τὴ χούφτα, βγάνουνε μιὰ, μιὰ τίς πέτρες, φτιάχνουνε πεζούλια, γιὰ νὰ μὴν τὸ παίρνουνε τὰ νερά, και κει σπέρνουνε. Ἐτσι βλέπεις ἀλάκαιρη, πλαγιὰ, ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὸ ξερόρεμα, ἐλοκέντητη ἀπὸ καλλιεργημένες λουριδες. Τὸ χῶμα τους κοκκινίζει. Ἀὐτὲς τίς λουριδες τίς λένε δωπέρα **χτιά**—ὁ δικαστικός κλητήρας κ' οἱ δικολάβοι τὰ γράφουνε **ἐλληνικώτερα** «ὀκτία».

Σ' αὐτὰ τὰ χτιά εἶναι τὰ χωράφια τους, σ' αὐτὰ και τὰμπέλια τους, πὸν κάνουνε ἄμορφα, γλυκὰ και τραγανὰ σταφύλια, **βουδόματα**, **ἀθύρια**, **ξυλομαχαιροῦδες**. Μὰ κι ἀπ' αὐτὰ λιγοστὰ γενήκανε φέτος. Λάδι, οὔτε λάδι δὲν κάνανε. Ἀφοῦ ἀπ' τὰ τώρα μαζεύουνε τίς ἐλιές τους, γιατί ξεραθήκανε και πέφτουνε.

Κ' ἡ φτώχεια σκόρπισε μιὰ νέκρα, πὸν δὲ λέγεται. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κατσοφιασμένοι, ἀνέρεξοι, κίτρινοι. Ψωμί τᾶγοράζουμε· λάδι γιὰ τὸ φάβα τους δὲν ἔχουνε. Τώρα μάλιστα πὸν δὲ μπορούνε νὰ βγάλουνε μιὰ ὀκὰ ρακί—**τσικουδιά** — ἀπ' τὰ τσίπουρά τους, εἶναι ἀξιολύπητοι. Μὲ τὸ νέο νόμο τῆς φορολογίας τοῦ σπέρτου χάνει ἡ Ἀμοργὸ 30,000 ὀ-